

Bohoslužba na ETF 28. 11. 2012

Písň: 433, 67, 702 (dodatek)

Žalm 98

I. čtení: Zjevení 15,1-4

II. čtení: Lukáš 21,12-19 (základ kázání)

III. čtení: Židům 13,20-21

Přidržel jsem se stanoveného rozpisu, takže dnes máme před sebou úryvek z tzv. „synoptické apokalypsy“, tu část, která bývá označena jako „počátek běd“ (Lk 21,7-19 a par.). Je to ve svém jádru jistě autentické Ježíšovo slovo na adresu jeho nejbližších, těch, které sám shromáždil, i těch, kdo se v jeho blízkosti cítili podobně osloveni. Nevíme, jak to přesně původně znělo, v jakém kontextu to zaznělo – a jestli jednou, nebo vícekrát. Evangelisté si s tím trochu už pohrávají, někdy to zčásti uvádějí v jiné spojitosti. Lukáš s tím pracuje trochu jako historik, který chce Ježíše představit i jako proroka: Nejen jako toho, kdo sám jde ve šlépějích těchto nenáviděných kritiků duchovní samolibosti božího lidu, zejména jeho vůdců (Lk 6,23b), ale i jako toho, jehož proroctví se naplnila. Nemůžeme nevnímat, že Lukáš je také autor knihy Skutků – svědectví toho, co provázelo vznik prvotní církve. Kniha Deuteronomium (18,21-22) i prorok Jeremiáš (28,9) říkají, že pravdivý prorok se pozná podle toho, že jeho slova se naplnila. Mohli bychom to opsat i parafrází, že pravý kazatel nemluví nikdy do větru, neboť Lukáš to nepochybně míní i v tomto smyslu. Každopádně tu nejde jen o nějakou eschatologii, ale o povzbuzení křesťanů, kteří už dostávají do těla.

I ta nejelementárnější exegeze to potvrzuje: „Ale před tím vším na vás vztáhnou ruce a budou vás pronásledovat; budou vás vydávat synagógám na soud a do vězení a vodit před krále a vládce pro mé jméno.“ (v.12) Ten časový údaj („před tím vším“) tam není důležitý – u Lukáše je to budoucí rozmetání chrámu, resp. pád Jeruzaléma (Lk 21,5-6) – důležité je, že se tyto věci už dějí a že z křesťanů (třebaže se tak ještě asi nenazývali) dělají následovníky Ježíše. Ti už od něho samého nebo z ústní tradice věděli, že „Syn člověka bude vydán do rukou lidí“ (Lk 9,44), že „bude vydán pohanům“ (Lk 18,32) – a stejný úděl čeká nyní i ty, kdo jsou jeho: Autor Skutků to jednou registruje před branami chrámu (Sk 4,3), jindy na blíže neurčeném místě v Jeruzalémě (5,18); scénář je vždy stejný: násilné zatčení a uvěznění. Zvlášť se tu vyznamenal budoucí bratr prvních křesťanů, Saul z Tarsu, který ve snaze církev zdecimovat „pátral dům od domu, zatýkal muže i ženy a dával je do žaláře“ (8,3). A jestliže sám Ježíš byl po svém zatčení souzen jako delikvent a předveden před vladaře, je jen logické, že se tak bude dít a děje i těm, kdo se k němu hlásí. Není služebníkem nad svého pána...

Přeskočíme o pár veršů dál, protože sdělují to, co patří spíš sem: „Zradí vás i rodiče, bratři, příbuzní a přátelé a někteří z vás budou zabiti. A všichni vás budou nenávidět pro mé jméno“ (v. 16-17). I Ježíš byl zrazen jedním ze svých nejbližších – když už bychom nechtěli jít tak daleko, že bychom ho chápali jako člena jeho nového rodiny tvořené těmi, „kdo slyší slovo Boží a jednají podle toho“ (Lk 8,21). Pro spojitost s Ježíšem čekala učedníky nenávisť a řadu z nich i smrt. Proroctví (nebo, chcete-li, vážně míněná slova o možných důsledcích věrnosti tomu, kdo jde cestou pravdy a lásky) se naplnila. Ježíš to říkal bez pozlátka už v kázání „na hoře“ (podle Lukáše „na rovině“): Lidé vás budou nenávidět, vylučovat ze svých kruhů a tupit (Lk 6,22)... Připomínám to všechno proto, aby bylo jasné, že evangelista interpretuje Ježíše jako „proroka“, který mluví do žhavé současnosti. Všechno jeho „učení“ je takto adresným a naléhavým sdělením – nedejme se mýlit tím apokalyptickým zarámováním. (Ostatně, Jürgen Moltmann říká ve svém dogmatickém traktátu o eschatologii, že myslet apokalypticky znamená promýšlet věci až do jejich konce, tj. z hlediska toho, kdo v nich má poslední slovo.)

Lidská situace je pod božím slovem vždy krizová či konfliktní. Ti, kdo v ní navíc aspirují na nějakou dominantní pozici nebo si aspoň nárokují respekt a uznání svých jistot, se musí v konfrontaci s perspektivou Boží vlády (Lk 4,18-19) cítit zvlášť ohroženi. To ohrožení pak vnímají v každém, kdo je nějak *jiný*... Ostatně, ta Ježíšova slova se netýkají jen těch, kdo

prožívají nějakou konkrétní šikanu. Týkají se i těch, kdo se proti šikaně nezajišťují, protože se z podstaty věci zajišťovat nemohou; týkají se všech křesťanů – Kristovců.

A přece: Vše, co přijde (byť by to bylo spojeno s největšími útrapami jako je ztráta přízně či vůbec lidského vztahu těch nejbližších), lze vnímat jako *příležitost*: V textu je doslovně: „obrátil se vám to v *martyrium*“ (εἰς μαρτύριον) – ale náš překlad to vykládá správně: „To vám bude příležitostí k svědectví“ (v.13). Konfliktní situace přijdou, a to ne až *jednou*, až se poměry ve světě obrátí a křesťanská civilizace bude jasně v defenzivě, ale už zítra – pro ty, kdo jsou Kristovi, už dnes a zítra. Ale „vezměte si k srdci, abyste se předem nepřipravovali, jak se budete hájit. Neboť já vám dám řeč i moudrost, kterou nedokáže přemoci ani vyvrátit žádný váš protivník.“ (v.14-15) V Lukášově podání říká Ježíš něco podobného už dříve – ve dvanácté kapitole: „Když vás povedou do synagóg a před úřady a soudy, nedělejte si starosti, jak a čím se budete hájit a co řeknete. Vždyť Duch svatý vás v té hodině naučí, *co je třeba říci*.“ (Lk 12.11-12) Ve Skutcích Lukáš registruje naplnění tohoto zaslíbení: „Muži izraelští, proč nad tím žasnete a proč hledíte na nás, jako bychom svou vlastní mocí nebo zbožností dělali to, co ve svědecké situaci děláme?“ To „Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, Bůh našich otců oslavil svého služebníka Ježíše“ (Sk 3,12-13)

Nejde o to, že nemáme studovat teologii, že ji ke své životní orientaci Kristových svědků nepotřebujeme, že to nějak „spadne to s nebe“. Nejde o to, být nepřipraven, ale spíš o to, být připraven na všechno a rozumět každé životní situaci jako situaci *svědecké*. „Není vaše věc znát čas a lhůtu,“ říká zmrtvýchvstalý Ježíš svým učeníkům (Sk 1,7a): „Dostanete sílu Ducha svatého ... a budete mi svědky“ (8) – a to vždy a všude; jiné poslání, jiný mandát nemáte... Toto porozumění (sobě jako svědkům) umožňuje rychlou orientaci (která zahrnuje i modlitební očekávání na Boží zastávání své věci). Jde o to, abychom říkali a dělali to, „co je třeba“ říkat a dělat. Také Ježíš dělal to, o čem (v modlitebním zápase) usoudil, že to bylo třeba. Jak na to bude reagovat naše okolí není podstatné. Důležité je, aby to byla „píseň Beránkova“ (Zj 15,3), která nás, děj se co děj, vsazuje na vítěznou stranu, na stranu toho, co „býti má“, co „přichází“ (Ž 98,9) a čemu bude dáno za pravdu.

„Ani vlas z vaší hlavy se neztratí“ (v.18) a „když vytrváte, získáte své životy“ (19). Ježíš učedníkům neslibuje, že jim nebude „zkriven ani vlas“, ale že je má Bůh na zřeteli a že u něho nic nepadne vniveč. Jestliže nám v Ježíši Kristu zjevuje, kým sám je a co jsou to jeho věci mezi námi, pak bude mít na zřeteli i to, jak tato nezastupitelná komunikace ve světě dopadá, jak žije, a jestli vůbec žije.

Být na straně toho, co platí, se vyplatí. To je zisk, který nebude odňat ani útrapami, ani zradou, která bolí, ani počtem vlastních pádů, které také bolí. Jestli toto není *zisk* (zisk života), co jím je? Na co bychom chtěli ještě čekat? Na pochvalu? Na odměnu? To snad ne... Jde tedy o to, pochopit svůj „úděl“, úděl Kristových svědků, jako *výsadu*. To bývá někdy snazší tam, kde to protivenství je evidentní, kde je zakoušíme natvrdo, kde má podobu kriminalizace nebo aspoň ponižování od těch, kdo mají moc. Nepřízpusobivost působí rozruch a v situaci, kdy vládnoucí ideologie či celková atmosféra ve společnosti nabádá k uniformitě, ohrožuje každé vybočení z řady celý systém a ohrožuje i ty, kdo ze strachu či z pohodlí nevybočují, protože ti si díky tomu uvědomují, že servilnost už není samozřejmostí. Ano, takové chování je někdy paradoxně snazší v situaci nesvobody, než když jsme (zdánlivě) v klidu a pohodě: Zde ta „jinakost“ stojí obvykle větší sebezapření. Ještě když jsme pod kazatelnu, tak to jde, ale jen co vyjdeme z kostela nebo z kaple, už rychle nabíráme jinou identitu.

My jsme opravdu v jiné situaci než první křesťané, ale v situaci střetu identit jsme stále. Jde o to vytrvat. Nepřáli bychom si takový test, jakým procházeli vyznavači v dobách pronásledování, ale ani jejich vytrvalost se neopírala o zázraky. Cesty vedoucí k životu (Mt 7,14), cesty „Božího království“ (Sk 14,22) jsou náročné a nepopulární i tam, kde nás nikdo neohrožuje. Někteří z prvních stoupenců Nazaretského s ním přestali držet krok ještě v době, kdy se až tolik bát nemuseli. Už tehdy s ním někteří „nechodili“ (J 6,66). „Je to hrozná řeč!“

říkali, „Kdo to může poslouchat?“ (60). To byl jejich způsob obhajoby vlastního odpadání od toho, čím *máme* být. Dnes bychom použili možná sofistikovanější vytáčky...

Vytrvat neznamená nikdy nehřešit, nikdy nedělat to, co nemáme. Vytrvat může znamenat, že si někdy (nebo dokonce často) dělám, co chci, ale už z toho, díky tomu *čím* jsem, nejsem „vodvázanej“. I takovou podobu může mít boží milost a přízeň. Ale to by asi bylo málo. Vyhlížení a vítání toho, kdo *přichází*, musí být noblesnější. Pod jeho soudem jsou všechny lidské komunity a korporace, ty národní i nadnárodní (Ž 98,9; Zj 15,4). Kdo jim na něj ukáže? Amen.